

**СТВОРЮЄМО СЕРЕДОВИЩЕ,
У ЯКОМУ ДІТИ ПОЛЮБЛЯТЬ
ЧИТАТИ**

СТВОРЮЄМО СЕРЕДОВИЩЕ, У ЯКОМУ ДІТИ ПОЛЮБЛЯТЬ ЧИТАТИ

Міркування про важливість читання для розвитку інтелекту дитини, її мовлення та креативних здібностей у статті доповнено розмаїттям прикладів застосування конкретних методичних прийомів, які допоможуть батькам та вихователям створити навколо дошкільнят середовище, яке сприятиме формуванню їхнього захоплення читанням. Саме атмосфера позитивних емоцій, яка супроводжує спільне читання, є запорукою прищеплення любові до книжки.

Читання має великий вплив на розвиток мозку навіть у немовлят.

Коли малюкичують дорослих, вони мимоволі пов'язують слова з предметами, що їх оточують, а також із їхніми зображеннями. Такі зв'язки — це зв'язки в мозку! З'ясовано, що діти, яким регулярно читають у віці до 5 років, здатні сприймати набагато більшу кількість слів, ніж діти, яким не читають у ранньому дитинстві. Саме тому дуже важливо вдома та в дошкільному закладі створити середовище, де люблять читати книжки, де дорослі та діти вважають їх цінністю.

ЧОМУ ЧИТАННЯ ВАЖЛИВЕ

Дослідження показують, що мозок немовлят місяцями готується до того моменту, коли вони стають здатними промовити свої перші слова. У цих підготовчих процесах роль дорослих набагато важливіша, ніж може здаватися, адже для успішного розвитку дітей вони обов'язково мають чути живу мову, звернену до них.

Що більше слів, словосполучень, речень дитина почує в ранньому віці, то розвиненішим і багатшим буде її мовлення. Читання книжок дає змогу дорослим істотно розширити коло буденного спілкування, коли використовується доволі обмежена кількість слів. Таке розширення відбувається за рахунок лексики, вжитої в книжках, — слів різних тематичних груп, стилів, емоційного забарвлення та образного потенціалу. Тож книжки слугують інструментом засвоєння дітьми нових слів, збагачення їхнього активного словника, розвитку мовлення та тренування вимови, удосконалення навичок спілкування, що є важливою передумовою навчання грамоти згодом.

Для розвитку мовлення дошкільнят важать кількість слів і якість мови, яку вони чують. Дослідження доводять, що маленькі діти віддають перевагу повільному мелодійному виразному мовленню, зверненому до них, забарвленому відповідною інтонацією та підкріпленому мімікою та жестами.

ЯК ПРИЩЕПИТИ МАЛЮКАМ ЛЮБОВ ДО ЧИТАННЯ

У міжнародній педагогічній практиці виокремлюють низку етапів розвитку читацьких навичок, а саме:

- ◆ **емерджентний** (англ. emergence — виникнення, поява нового; тобто ще до початку знання букв) читач (орієнтовний вік — від 6 місяців до 6 років);
- ◆ **читач-початківець** (орієнтовний вік — 5–7 років);
- ◆ **читач-розшифровувач** (орієнтовний вік — 6–9 років);
- ◆ **вільний читач** (орієнтовний вік — 9–15 років);
- ◆ **експертний читач** (орієнтовний вік — 15–16 років і старше).

Розвиток читацьких навичок відбувається послідовно від етапу до етапу, тож ніхто, взявши до рук книжку, одразу не може бути експертом у читанні! Кожен наступний етап у формуванні читацької компетенції спирається на досягнення попереднього. Усвідомлення батьками й педагогами природності цього процесу має виявлятися в повазі до еволюції читацьких навичок дитини, терпінні, з яким вони сповнюють життя дитини книжками та читацькими активностями, найбільш сприятливими для певного етапу.

ЕМЕРДЖЕНТНИЙ ЧИТАЧ

Перший і найважливіший етап, який визначає розвиток мотивації дитини до читання. **Основне завдання цього періоду** — мотивувати малюка, пробудити його інтерес до книг і читання, захопити читанням і сформувати щоденну звичку читати, слухати й обговорювати прочитане / почуте.

Ознаки читача, який завершує цей етап:

- ◆ має «здоровий апетит» до читання;
- ◆ розпізнає знайомі слова, але ще не вміє розрізняти речення чи складніші слова;
- ◆ знає алфавіт і може назвати більшість або й усі літери без візуальної допомоги;
- ◆ розуміє, для чого використовують письмо, знає про речення, абзаци;
- ◆ може намагатися читати (або вдавати, що читає) історії, які знайомі на слух;
- ◆ робить спроби писати, накреслює символи, окремі слова, ніби копіюючи їх).

ЯК БАТЬКАМ І ПЕДАГОГАМ ПІДТРИМУВАТИ ЕМЕРДЖЕНТНОГО ЧИТАЧА

Створіть затишний куточок для читання

Під час читання дитина має відчувати комфорт і безпеку. Оберіть для читання спеціальне місце в кімнаті або груповому приміщенні, яке облаштуйте:

- книжками, розміщеними на комфортному для дитини рівні (може самостійно брати і класти їх назад);
- подушками та пледами, зручними кріслами тощо, щоб дорослі й діти могли комфортно розташуватися;
- дрібничками, які створюють загишок і заохочують до читання: світильниками у вигляді свічок, кольоровими ліхтариками, фігурками казкових персонажів чи іграшками;
- дитячим наметом чи будиночком, де можна сховатися й читати;
- стікерами для нотаток, олівцями, папером для малювання, повітряним пластиліном та іншими речами, які надихають вас і дітей.

Подбайте про те, щоб читацький осередок був добре освітленим, а температура у приміщенні — комфортною.

Якщо в приміщенні мало місця для облаштування такого читацького куточка, зробіть його мобільним: тримайте все потрібне для читання в одному місці, розкладаючи перед заняттям і формуючи відповідний простір та збираючи антураж після того, як почитали.

Перетворіть спільне читання на щоденну ресурсну практику

Ви, певно, помічали, що маленькі діти люблять, коли їм кілька разів читають ті самі книжки? Таке повторне звернення до вже знайомого тексту сигналізує про безпеку, позитивно впливає на самопочуття та настрій дітей. Так само позитивно впливають на дитину регулярні та передбачувані дії дорослих.

Важливо пам'ятати, що емерджентний читач ще не вміє самостійно й свідомо читати, тому приклад дорослих для нього слугує гарним мотиватором. Важливо читати для дітей або перебувати поруч, коли вони гортають книжки, роздивляючись їх чи імітуючи читання.

Спільне читання буде ресурсним для вас і дітей, якщо:

- ви практикуватимете його регулярно — щодня, раз чи кілька разів на день у визначений час;
- ваші дії будуть рутинними, тобто повторюватимуться щоразу за певним алгоритмом (наприклад, обрали книжку, зручно вмостилися, почитали, поговорили про прочитане, поділилися своїми відчуттями, прибрали все на свої місця);
- вашою метою щоразу буде лише отримання задоволення від спільного читання і проведеної разом діяльності;
- ви читатимете з відповідною інтонацією, мімікою й жестами, заохочуватимете дітей до прояву емоцій та спільного читання й обговорення;
- ви (дорослий/-а, що читає) перебуватимете в ресурсному стані. Є багато простих, проте дієвих ресурсних вправ, які допомагають заспокоїтися й нормалізувати власний емоційний стан хоча б на кілька хвилин, щоб транслювати дитині спокій і рівновагу, а далі сам процес читання почне вас гармонізувати та мотивувати.

Спovніть ваше читання сенсами

І дорослі, і діти хочуть знати, для чого вони виконують ті чи інші дії. Для мозку усвідомлення мети та шляхів її досягнення також є своєрідним якорем безпеки. Візьміть до уваги деякі поради, які допоможуть надати вашому спільному з дітьми читанню більшої усвідомленості.

Перш ніж почати читати, поговоріть з дітьми про те, яка ваша спільна мета цього заняття: наприклад,

- дізнатися щось нове (про тварин, людей тощо);
- відчувати радість, задоволення, здивування тощо; навчитися чогось нового (засвоїти нові слова, як змайструвати будинок та ін.);
- побути разом;
- попрактикувати самостійне читання чи переказування / обговорення прочитаного тощо.

Під час читання долучайте дітей до процесу настільки, наскільки вони здатні долучитися (обирати, тримати книгу, гортати сторінки, водити пальчиком по сторінках, розглядати малюнки, читати літери / слова, які вже знає тощо); **спонукайте до передбачення** (до початку читання — за назвою та малюнками; під час читання — робіть паузи, щоб запитати дітей, що буде далі та чому діти так думають; після читання — поговоріть про те, чи справдилося передбачення, чому так або ні тощо); **зупиняйтеся й робіть паузи**, щоб дитина могла поставити свої запитання про нові слова, враження, поведінку героїв, розвиток подій тощо.

Після читання обговорюйте прочитане: що / хто сподобалися та чому; який момент вразив / запам'ятався й чому; що відчували під час читання, чому; про що прочитане нагадало з вашого життя; яке може бути продовження; малюйте чи ліпіть героїв й програвайте сюжет; переказуйте весь твір чи улюблені моменти тощо.

Виконуйте ці поради регулярно. Саме регулярність створить передумови для позитивного впливу на розвиток у дітей мотивації до читання та формування важливих навичок, що передують навчанню грамоти — наприклад, навичок розуміти почуте / прочитане та критичного мислення.

Побічним, проте дуже важливим ефектом від спільного читання стане позитивний та якісний розвиток вашої взаємодії із дітьми. Дослідження свідчать, що зв'язок між дорослими та дітьми, сформований під час практик читання в ранньому віці, зберігається впродовж усього дитинства та підліткового періоду.

для кожної дитини

